

De inwonende kracht van muziek

in de beleving van Guido Cassiman

Zomer 1940. Oorlog. Met mijn eerste levensadem laat ik luid protestgeschrei horen. Het probeert het lawaai van ontplofende bommen en bulderend kanonnengeweld te overtreffen. Tevergeefs, slechts mijn ouders zitten er mee geplaagd. Charles Trenet kan mij laten zwijgen. Zijn lied 'Boum, quand notre coeur fait boum!' zingt van de blijheid van de hartenklop. Daar heb ik oren naar. De naald van de grammofoonspeler krast het leidmotief in mijn hart: 'boem!' van vreugde tegenover 'boem!' van pijn, mijn levensthema met vele variaties da capo al fine.

Muziek, uitverkoren levenselixier van harmonie, draagt me doorheen dalen van zorg en leed, over heuvels van vreugde en plezier. Ik mag het uitzingen in het H.-Hartkoor van Ganshoren en in de Basiliek van Koekelberg, collegejaren lang. "Isti sunt agni novelli"...: gregoriaanse eenstemmigheid, betoverende stemmen als uit één mond, eenheid in verscheidenheid. Marcel De Broeck, orgelist van de Basiliek, leert mij het notenspel op de piano. Ik flirt eigenlijk liever met mijn gitaar. Dit is het begin van een lange passionele relatie. (*"Ik kan je niet omzeilen, ik kan niet om je heen, uit hetzelfde hout gesneden hebben we alles wel gemeen..."* (Uit : *Mijn gitaar*).

Guido Cassiman
xxx

Trio Cassiman

In het jonge gezin Cassiman voert de vrolijke toets de hoge toon, stofferen pianoklanken en liedjes van vader en moeder de huiselijkheid. Het oorlogsleed wordt weggespoeld met opgeruimde klanken. Hullebroeck, Benoit, Chopin, studentenliederen, deuntjes van de radio, ze wisselen mekaar af in onnavolgbare symbiose als lekkernijen voor hongerige jonge oortjes. Wat er bij mij instroomt, sijpelt er later ook weer op eigenzinnige wijze uit, eerst met halfgare imitaties van Jacques Brel en Georges Brassens, dan via het blues- en soulgevoel van 'zwarte' muziek. Big Bill Broonzy drukt het pakkend uit, maar ook zangensembles als The Spirit of Memphis, The Five Blind Boys, The Golden Gate Quartet horen bij mijn muzikale zoektocht naar meerstemmigheid. De familiale omkadering is het geschikte broednest. Tijdens uitschuiftafellange feesten soleert grootvader Cassiman in een aangrijpend 'Panis Angelicus'. Hij heeft 'Mijn Vlaanderen hartelijk lief' in ronde baritonnenmaat. Zo'n stem zou ik later ook wel willen. Tussen de 'Parijse zalm met cocktailsaus' en de 'zwezerikenkrans' zingen herfstige nonkels en tantes over hun vervlogen lentejaren in het onafscheidelijke 'temps des cerises'. Vader zet zich aan de piano en samen zingen we 'Het lied van de matanten' in het boergondisch decor van smeuge gerechten, fruitige wijnen en dampende sigaren. "Door mijn woning straalt een zonnig licht", getuigt de fijne zangstem van moeder over ons hemelhuis. Op zo'n vruchtbare grond gedijt muzikaal genetisch materiaal vanzelf. Zus Emmy, broer Jean-Jacques en ikzelf, de oudste van de vijf kinderen in het gezin Cassiman, verklanken ons artistiek erfgoed in close harmony. Het Trio Cassiman is geboren. Een nieuwe wereld van muziek opent zich voor ons in het jaar van Expo 58. We bewonderen Harry Belafonte en Myriam Makeba in het Amerikaans theater. Het bevruchtend effect ervan vindt men terug in ons repertoire.

Negro Spirituals en internationale folksongs voeren ons naar talloze parochiezalen en theaters van Vlaanderen en omstreken. Bij de radio speelt 'Brussel Vlaams' onze elpees. Er is maar één Vlaamse Televisie. Als je dan op de buis komt, heeft Vlaanderen je gezien. We musiceren als liefhebbers, vooral thuis in de ruime traphal. Dat liefhebben is ook de muzikale expressie van onze broerzusterschap. Het is een onverklaarbaar maar zalig gevoel om een melodie spontaan driestemmig en in close harmony te zingen. Dertig jaar lang mekaar in een harmonieuze klankenvloed ontmoeten, dat ervaren we als hoogwaardige rijkdom. Op de keper beschouwd zijn we vanaf 1980 een trio met vier: Marc Van Garsse voegt met zijn (zingende) contra-

Het trio Cassiman zijn vnr Jean-Jacques, Emmy en Guido.

bas een warme toets toe aan het trio. Onlangs, na twintig jaar sluimering, is de artistieke vlam weer gaan opflakkeren. Zoiets catalogeert men vermoedelijk als een geval van onweerstaanbare muziekdrang. Op het verzoek van het Gentse Folkfestival 'Trottoir fanfaar' en 'Vreemdgaan toegestaan' van 19 april 2008 hebben we namelijk positief gereageerd. Vijftig jaar na het ontstaan ziet men het trio weer op de planken (en hopelijk nog lang niet tussen de planken) verschijnen. Muziek heeft onze familieband nog gesterkt.

(Mochten politici samen musiceren vooraleer te vergaderen, er zouden misschien meer en rijkere akkoorden worden gesloten, durf ik terloops te dromen.)

Uit mijn eigen huwelijksakkoord in 1962 spruit een gezond kinderkwartet voort. Ondertussen heb ik van muziek mijn beroep gemaakt als producer bij de radio, aanvankelijk in 1961 bij BRT1 en vanaf 1969 bij Omroep Brabant. De radio komt in die gouden sixties met verse muziek aan huis zoals de melkboer en de bakker van weleer. De hoogconjunctuur van de levende muziek levert mij de luxepositie om opnamen te kunnen maken en concerten te kunnen organiseren met het symfonieorkest, het omroeporkest, het omroepkoor, het jazzorkest, het variété-orkest en tal van solisten : voor musici het land van melk en honing.

Persoonlijk mag ik een bijdrage leveren aan de amusementsmuziek als schrijver en vertolker van liedjes voor het (radio)cabaretgezelschap Mallemlen en cabaret Malingenkolder, en als privé-chansonnier tijdens de uitzendingen van het Noordzeefestival. De stille minnaar van volksmuziek en chanson verheft zijn stem in mij, en bij Omroep Brabant mag ik hem naar hartenlust zendruimte geven. Het kleinkunstwereldje is mijn geliefkoosd speelterrein in de bloeitijd van de jaren zeventig. Troubadoursavonden lokken bewuste Vlamingen naar de zalen van hun verfransende gemeenten in en rond Brussel. Jan De Wilde, Kris De Bruyne, Zjef Vanuytsel, Wim De Craene, Della Bosiers, Hubert Boone, Herman De Wit, Rum, Jan Smed, Willem Vermandere, Walter De Buck, Wannas Van de Velde, De (nieuwe) Snaar zijn de belangrijkste van de vele vreedzame strijdrossen in het edele Brabant. Talloze Vlaamse en buitenlandse folkartiesten bevolken vanuit de Brabantse folkclubs eveneens onze ethergolven. Uit Afrika en Latijns-Amerika bereiken ons ook de eerste moderne ensembles. Rock, blues, kosmische muziek, minimale muziek, jazz, het prikkelt allemaal onze microfoongevoeligheid. De jonge Omroep Brabant zindert van muzikale bedrijvigheid. "Zorreg dat je d'er bij komt", ons Brabants lijflied, is geen loze leuze, wel een fameuze lokroep voor de volksziel.

Ensemble Gospodi

Pasen 1982, per crucem ad lucem! Tijdens de liturgische Orthodoxe Paasviering in Chevetogne zingen de monniken 'Gospodi Pomiluj'. Herman Elegast en ikzelf voelen ons ter plaatse op wonderbaarlijke wijze door die klanken aangeraakt. Als gegrepen door een hemelse vonk beseffen we daar allebei onze voorbestemdheid. Kort daarna slaat het heilig vuur over op Jos Simal en Paul Nieuwdorp en wonder boven wonder, twee weken later zingen de vier zangers hun eerste 'Gospodi Pomiluj' akkoorden. De zegening is een feit. Wat vanzelfsprekend was, is metterdaad vanzelfzingend geworden.

De volgende twintig jaar zullen we ontelbare keren 'Gospodi pomiluj' zingen, vier honderd keer zelfs op de dag van de Kruisverheffing : een mantrisch klankenspel dat naar innerlijke bezinning en verstilling leidt voorbij de begrenzing van de woorden. De gezongen aanroeping overstijgt de tekst en reikt door de herhaling naar haar onbevattelijke dimensie. Woorden schieten tekort om die beleving te omschrijven. Sommige woorden danken hun heiligheid aan het vage besef dat ze boven elk persoonlijk gebruik uitgaan. De energie van het gebed volgt de weg van de klanken en verheft onze ziel. Onze natuurlijke stemtrilling ontwikkelt zich meer en meer tot een transcendente stemmenhar-

Het ensemble Gospodi op deze foto bestaat (vlnr) uit Jos Simal, Herman Elegast, Frederik Meireson en Guido Cassiman.

monie als een zoete vertroosting in de geest, in de gevoelens, in de ziel. Stress, onrust, zorgen, pijn, maken plaats voor innerlijke rust, geestesverrukking.

Een aangename warmte doorstroomt ons hart, een zoetheid die alle leden vervult, blijdschap die het hart doet trillen, vol licht dat straalt, voldoening brengt in het leven en het verstand verschaft. Bij het onop-houdelijk 'Gospodi pomiluj' zingen, bewegen aanvankelijk alleen maar onze lippen, trillen onze stembanden, maar stilaan voelt het aan als ademen om tenslotte samen te vallen met het kloppen van ons hart. Het gebed is in die fase onlosmakelijk verankerd in ons dagelijks leven. Het uiterlijke zingen groeit gestadig naar een innerlijke beleving, almaar dichter bij onze wezenlijke kern, almaar stiller en stiller. Zingen tegen het zwijgen aan. De gebedsstroom vloeit ononderbroken vanuit de absolute Stilte. Vier pelgrims gaan hun weg, gaande de Weg, van binnenuit bewogen door het voortdurende voort durende 'Gospodi pomiluj'.

Het samenzijn in die sfeer werkt als het ware verslavend. 'Slava', het eerbetoon aan God. "Eer zij u, o Heer, slava tebe, Gospodi". Zang-repetities zijn onvergetelijke hoogtepunten van pure vreugde en vervulling in een goddelijke roes. Twee uur samen repeteren is zo heilzaam dat we er telkens getransformeerd uit te voorschijn komen. We zingen onze zorgen, de dagelijkse sleur en soms zware vermoeidheid en ziekte gewoon weg. Wat een weelde : samen zingend bidden en biddend zingen!

Het kunstzinnig iconografisch talent van Noëlla Adams boort eenzelfde goddelijke inspiratiebron aan om het Gospodi-logo te ontwerpen. Sobere maar essentiële kalligrafie van het woord 'Gospodi', aangevuld met de afbeelding van de goddelijke triniteit. Het beeldicoon in perfecte harmonie met het klankicoon. Professor Slavistiek Vincke levert ons de passende mondvoorraad van het kerkslavisch idioom. Professor Iconografie Voordeckers introduceert ons in de gepenseelde wereld van de levende heiligen. Pater Antoine Lambrechts manifesteert zich in het klooster van Chevetogne als onze muzikale toeverlaat voor zangrepertoire. In het jaar 2000 brengt een uniek Gospodi-concert in Chevetogne het ensemble terug naar de wieg van zijn ontstaan. Het ondersteunend netwerk van de Slavisch-Byzantijnse Orthodoxie heeft zich ragfijn omheen ons innig zanggeluk gesponnen. De enige valse noot in twintig jaar coherentie en harmonie van ons ensemble is het vroegtijdig vertrek van Paul om gezondheidsredenen, een valse noot met een tragische diepgang. Zo broos is harmonie. Is dit het einde van het ensemble? Het onbegrip voor de pijn maskeert echter de ware toedracht van de goddelijke ingreep. Frederik Meireson meldt zich aan als kandidaat-ervanger van Paul. Hij zal de uitverkoren wissel op de toekomst van het ensemble zijn.

Het blijkt immers stilaan tijd te worden om de fakkel door te geven aan een nieuwe generatie. Frederik, de jongste telg van ons ensemble, zoekt lang en naarstig en vindt drie nieuwe toegewijde zangers om samen met hem de Gospodi-erfenis in een verjongde editie te gieten. Ze werken vlijtig om de voetsporen van hun voorgangers te kunnen betreden en toch hun eigen weg te gaan, gaande de Weg, zoals Herman, Jos, Paul en ik dat ook hebben gedaan. Een kwarteeuw na de allereerste 'Gospodi Pomiluj' van het eerste ensemble, zingen Frederik Meireson, Michaël Wittoek, Wenzel Mertens en Pieter Stevens, vier gelijkgestemde jonge mensen, de eeuwige lof van God in een almaar verstillende samenklank, getuigend van eenzelfde onvoorwaardelijke overgave. Het wonder voltrekt zich opnieuw.

Solo

Februari 2002. Het afscheid van Gospodi is geen einde maar een nieuw begin als ik de vorm kan loslaten en de inhoud kan meedragen. Dat besef krijgt gestalte in het chanson 'Afscheid': *"Afscheid is geen einde maar een nieuw begin, afscheid van een ouder, afscheid van*

een kind, afscheid van een hartsvriendin en afscheid van een vriend, afscheid van een troeteldier het heeft wel degelijk zin. Het voelt alsof mijn leven stopt maar ik sta er middenin." Er zit meer inspiratie aan te komen over thema's als aanvaarding en relativering, geven en ontvangen, werkelijkheid en illusie, leven en dood, eenheid in verscheidenheid. Na het trio en het kwartet zing ik nu ook solo. "On se retrouve seul", herinner ik me van Brel, niet eenzaam maar al-één. Wim Van Aelst begeleidt me met handenvolle keyboardsakkoorden. Sylvia Witters dwarst fluitspelend mijn weg en vervolledigt het klankbord. De rustbrengende trilling van A=432Hz is ons credo in deze tijd van overspannen snaren en zenuwen. Ik ontdek de relaxerende vibraties van Tibetaanse klankschalen en mantra's. Met het rijke palet van boventonen kan ik mijzelf en anderen helen. Tussendoor vermei ik mij in de muziek van de grote Stilte. Tijdens mijn wandelingen in de Huldenbergse natuur zie ik in de verte de zendmasten van Waver. Ze roepen vele herinneringen op aan mijn lang vervlogen radiotijd. Nu staan ze er precies onbewogen en zwijgzaam bij, als 'Zen'masten.

Juni 2004. De tijd is rijp voor een nieuwe uitdaging: enkele letterlijk verkankerde leefpatronen. Kan 'k er mee leven of niet? Voor het eerst doemt de schaduw van magere Hein op, heel dichtbij. Gemengde gevoelens zoeken een uitweg in liedjes als 'Beste Hein', 'Het lijden is voorbij', 'Het Wonder', 'Het leven is'. Na enkele jaren van onzekerheid krijg ik blijkbaar nog krediet aan deze kant van de Styx. Ik ben nog niet uitgezongen. Mijn hart zingt nog met het enthousiasme van mijn kinderjaren over en voor mijn kleinkinderen. Zij antwoorden met aanschouwelijk onderwijs. Hun (h)eerlijke onbevagenheid nodigt mij uit tot het spel van leven in aandacht en aanwezigheid.

Veroudering, kwetsbaarheid, vergankelijkheid, het zijn thema's die gelijke tred houden met de leeftijd. Gezondheid krijgt een prioritaire focus in mijn dagelijkse bezigheden. Leven met aarding, leven en bewegen, leven en eten, leven in harmonie, het zijn de pijlers van een gezonde levensstijl. Daar zit muziek in. Overleven in de schoot van onze gekwelde Moeder Aarde is zelfs opwarmende actualiteit. Het kan haar ook een beetje helen als ik voor haar zing: *"Wie geeft om Moeder Aarde, wie wiegt haar in de armen, wie zingt voor haar een lied?"*. (Uit: *Luister naar de aarde*). Nada Brahma, de wereld is geluid, daarover schrijft Ernst Behrendt een lijvig boek. Alles wat leeft, trilt, maakt een toon, dan een klank, tenslotte muziek. Wat een feest: alles is muziek! Daarom stel ik mij nog steeds heel bewust beschikbaar. Het louterende, helende, harmoniserende effect van muziek zit immers in haar immanente kracht, waarvan ik op mijn manier al 68 jaar met diepe dankbaarheid mag getuigen.

www.wonderwaves.be

www.gospodi.be

De solo-foto ben ikzelf, maar dat vermoedde je wel.